

Konstitutionsutskottets betänkande

1976/77:10

med anledning av motion om redovisning av minoritets mening vid beslutsfattande

Motionen

I motionen 1975/76:906 av herr Olsson i Järvsö m. fl. (c) hemställs "att riksdagen uttalar att vid publicering och referat av beslut i samhällsorgan, offentliga utredningar, sammanfattningar av länsprogram och andra planeringsbeslut m. m. skall förekommande reservationer och avvikande meningar alltid intagas och återges samtidigt med att majoritetsbeslut redovisas".

I motionen framhålls som angeläget att samhällets egna informationsorgan ger en allsidig och objektiv bild av de olika meningar som kan ligga bakom beslut och ställningstaganden. Som exempel nämner motionärerna beslut i statliga styrelser och liknande, utredningsbetänkanden, länsprogram, trafik- och bostadsplaneringar. För att en riktig bild av olika ståndpunkter skall kunna erhållas framhålls det i motionen som viktigt att varje form av information från offentliga organ innehåller besked om besluten varit enhälliga och, om så inte varit fallet, på vilka punkter avvikande meningar och reservationer avgetts.

Nuvarande förhållanden

För statliga myndigheters vidkommande gäller enligt allmänna verkstadgan (1965:600) att protokoll skall föras bl. a. när skiljaktig mening förekommer, dock att skiljaktig mening inte behöver protokollföras om den framgår av annan handling hos myndigheten. Innehållet i skiljaktig mening skall likaså anges när en myndighet skriver till regeringen rörande något av myndigheten fattat beslut.

Beträffande skiljaktiga meningar i regeringen och riksdagen finns föreskrifter i regeringsformen och riksdagsordningen. För regeringens vidkommande gäller således enligt 7 kap. 6 § RF att skiljaktig mening vid regeringssammanträde skall antecknas i det protokoll som enligt samma stadgande skall föras vid sammanträdet. Riksdagsordningen medger möjlighet att till utskottsbetänkande föga reservation eller särskilt yttrande. Reservationsrätt föreligger även mot beslut av riksdagen in pleno. Reservationer och särskilda yttranden ingår i riksdagstrycket. Också i utredningsbetänkandena redovisas alltid de från utredningsmajoritetens förslag avvikande meningarna.

Frågan om information till allmänhet och massmedia om offentliga organs

verksamhet har under senare år i hög grad varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. (Se t. ex. KU 1974:19 och 51.) Här kan särskilt erinras om inrättandet av nämnden för samhällsinformation och riksdagens informationstjänst. Viktiga kanaler för samhällsinformationen är också de av statsmakterna godkända studieförbunden, av vilka de flesta har anknytning till någon folkrörelse. Även statsdepartementens informationssekreterare kan nämnas i detta sammanhang.

Några särskilda riktlinjer har inte getts om sättet för statsmakterna att för allmänhet och massmedia redovisa utredningsresultat eller beslut av riksdagen eller regeringen.

När riksdagen 1974 tog ställning till de förslag som lämnats av riksdagens informationsutredning ställde den sig bakom ett förslag om att förvaltningsstyrelsen skulle utföra en översyn av prissättningen på riksdagstrycket i avsikt att göra detta så lättillgängligt som möjligt för den politiskt intresserade allmänheten (KU 1974:19 s. 29). Förvaltningsstyrelsen beslöt i maj 1975 att ansluta sig till ett inom förvaltningskontoret utarbetat förslag till prissättning på riksdagstrycket. Förslaget innebar att riksdagens protokoll erhöll oförändrat pris, medan riksdagstrycket i övrigt höjdes med ca 65 procent. Informationsutredningens betänkande föranledde vidare riksdagen att besluta en höjning av kanslistödet till partiernas riksdagsgrupper för vidgad informationsverksamhet. Höjningen motiverades med att informationsinsatserna från partigruppkansliernas och de enskilda ledamöternas sida utgjorde ett väsentligt led i riksdagsinformationen i vidsträckt bemärkelse.

Utskottet

I motionen begärs ett uttalande av riksdagen att information från offentliga organs sida skall omfatta även minoritets ståndpunkter.

Sverige har en internationellt sett långtgående öppenhet när det gäller allmänhetens rätt till insyn i offentlig verksamhet. Det råder också allmän enighet om att samhällsorganen har skyldighet att aktivt medverka till att information ges om deras arbete. Flera reformer har under senare år kommit till stånd för att förverkliga detta syfte. Här kan t. ex. erinras om inrättandet av nämnden för samhällsinformation och av riksdagens informationstjänst, tillkomsten av publikationen *Från Riksdag & Departement* samt om de ökade statsbidrag som getts till de politiska partiernas informationsverksamhet.

Den information som direkt styrs av statsmakterna bör självfallet präglas av största möjliga objektivitet. Härav följer att även från majoritetsståndpunkterna avvikande meningar i princip bör redovisas. Särskilt viktigt är detta enligt utskottets mening när det gäller beslut under beredningsprocessen, t. ex. utredningsförslag. Att information i detta skede ges om skiljaktiga meningar är ägnat att öka allmänhetens kunskaper om de aktuella frågeställningarna och därigenom stimulera debatten till fromma för stats-

makernas slutliga ställningstaganden.

Utskottet ansluter sig således i det väsentliga till den i motionen förordade principen. Att som yrkas i motionen alltid redovisa minoritetsståndpunkter skulle dock enligt utskottets mening föra för långt. Avsteg från principen måste kunna göras med hänsyn till t. ex. det redovisade materialets omfattning eller ändamålet med informationen.

Med det anförda får motionen anses besvarad.

Utskottet hemställer

att riksdagen förklarar motionen 1975/76:906 besvarad med vad utskottet anför.

Stockholm den 23 november 1976

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Björck i Nässjö (m), Mossberg (s), Lindahl i Hamburgsund (fp), Nordin (c), Karlsson i Malung* (s), Schött (m), Kindbom (c), Nyquist (s), fru Hammarbacken (c), herr Eliasson (c), fru Cederquist (s), fröken Nilsson (s) och herr Gustavsson i Ängelholm (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

